

Taldans soruyor Taldans cevaplıyor: "Güneş'in Zaptı"

21. İstanbul Tiyatı Festivali 13-26 Kasım 2017'de seyirci ile buluşacak. Festivalde sergilenecek oyunlardan birisi de Mustafa Kaplan ve Filiz Sızanlı'nın oynadığı "Güneş'in Zaptı".

İki oyuncu oyun ve oyunculuk hakkında birbirlerine merak ettiklerini sordu. İşte iki ismin soruları ve verdikleri yanıtlar:

Mustafa Kaplan, Filiz Sızanlı'ya soruyor:

Mustafa Kaplan: Bu oyundaki mesajınız nedir, izleyiciye ne anlatmak istiyorsunuz?

Filiz Sızanlı: Bu soru bize en çok sorulanlardan biri. Özellikle klasik, geleneksel yapıdaki oyunları izlemeye alışmış seyircinin merak ettiği bir nokta. "Güneş'in Zaptı" projesinde daha çok dilin kurgulanış biçimi ile koreografik yazılım arasındaki ilişkileri araştırdık. Bu kitabı bize öneren, Norgunk Yayınevi'nin kurucularından, dostumuz Alpagut Gültekin'in dediği gibi; kitap, "anlamı serbest bırakan, anlamı buharlaştıran bir yapı" üzerine kurulmuş. Biz de bu yaklaşımla anlamı oluşturan dizileri bozarak yeniden dizmeye çalıştık. Bu kurguda imkânsızlığın içinde her şeyin mümkün olabileceğini söyleyen bir yaklaşımla seyirci de kendi kurgusunu kendisi oluşturabilecek. Metni ilk okuduğumda ben de bir şey anlamadım. Bir yaz tatili çantamda gezdi kitap, sonra Mustafa ile tekrar bir araya gelip birçok kez okuduk. Ve anladık ki; bir şey anlamak yerine kelimelerin çıkardığı yolculuğa izin vermek gerek.

M.K.: İlk yazılı metin çalışmanızı neden daha bilinir bir tekst ile yapmadınız, mesela Anton Çehov'un Vişne Bahçesi?

F.S.: Dediğim gibi, bir metin arayışındayken bize önerilen bu kitapta gördük ki yapıyı söküp bozup tekrar kurgulamak için çok elverişli. Bu kitaptan önce klasik eserleri de düşündük ama elimize bu kitap düştüğü andan itibaren içine daldık ve çıkmadık. Ritim, beden, metin ilişkisini sorgularken kitabın ilk fütürist opera olması da sanırım bizi heyecanlandırdı.

M.K.: Eski oyunlarınızla ilişkisi var mı, Taldans'ın hikayesinde bu oyun nereye düşüyor?

F.S.: Kitabı ele alırken, Taldans olarak nasıl içine gireriz diye düşündük. Bu oyundan önce, Ariel Sanat Galerisi'nde sergilenen Shakespeare'in Fırtına oyununa dair sergiye bizi kısa bir performans yapmak üzere davet etmişlerdi. Biz de Fırtına'daki tekinsizlik kavramından yola çıkıp, Taldans'ın kendi repertuarındaki tekinsiz durumları sergi mekânına yerleştirmiştik. Bu, Taldans'ın bir sergiye sızma hareketiydi. Bu proje de bu sergideki çalışmanın bir devamı olarak gelişti. Daha önce meyilli olduğumuz, bize tanıdık gelen, bedenimizin tanıdığı bir koreografik yaklaşımla çalışmaya başladık. Tekrarlar ve matematiksel yazılım. Sonra bu yazılımı beden yapma çabası ve perform etmesi. Önceki oyunlardan İkbükey'in yazılımı, Graf oyununun seneografisi, derken baktık ki bir sürü eski malzemeyi tekrar masaya yatırmışız. Ama sonra bir yıllık bir prova döneminde bir sürü ayıklama sonucunda yeni bir yapı oluşturduk sanıyorum. Aslında eskiden ilk işlerimizde hep yaptığımız gibi stüdyoda iki kişi hiçbir destek, gösteri tarihi olmadan bir araya geldiğimiz bir süreç oldu.

M.K.: Bu oyunda dilin nasıl kullanıldığını ve Taldans olarak o dili nasıl tercüme ettiğinizi anlatır mısınız?

F.S.: Oyunun içine nasıl sızarsınız diye araştırırken kitabın yazıldığı Rus fütüristlerin

kullandığı Zaum dili çok dikkatimizi çekti. Bir prolog ile başlayan eser, bizim için de bir prolog ile başladı ve bu yapı tüm oyuna yayıldı. Kelimeleri bir listeleme içine yerleştirirken anlamlarından çok sessel özelliklerini göz önüne alarak sıraladık; bir müzik yapma kaygısı olmadan. Bence hala seyirciyi zorlayan bir oyun, ama çocuklar izlerken sanki bu anlam kaygısı kayboluyor ve başka bir dünyada seslerin götürdüğü yolculuğa çıkabiliyorlar.

M.K.: Taldans ikilisi olarak kendi üzerinize kurguladığınız bu oyunu başka bir gruba çalıştırır mısınız, sizce ne değişirdi?

F.S.: 20 yıllık Taldans geçmişinde bütün oyunlar hep kendi bedenlerimizin seçiminden ortaya çıktı. Genelde performanslarımız bir fikrin izini süren bedenlerimizin olanakları ve potansiyeliydi. Bu oyunu değil ama 2009'da yaptığımız "Dokuman" oyununu Mimar Sinan Üniversitesi dans bölümü öğrencileri ile yeniden ele alıp Mayıs 2018'de Alt Bomonti Ada'da sergileyeceğiz.

Filiz Sızanlı, Mustafa Kaplan'a soruyor

F.S.: "Güneşin Zaptı" projesinde beden ve yazı ilişkisi üzerinden kurgulanan yapıdan bahsedebilir misin?

M.K.: Kitabı okuduğumuzda oyunun metninin belirli bir akışı olan olaylar örgüsünden çok, yazımda kullanılan Zaum dilinin yarattığı sürreal, absürt imgelerle dolu, karmaşık ve zengin bir metin olduğunu gördük. Bu kullanılan dil, bizi özgürleştirdi ve bize dil üzerinde oynama imkânı verdi. Metod olarak daha önceki oyunlarda kullandığımız bir yöntem olan listelemeyi bu oyunda da uyguladık. Oyun metnini farklı başlıklarda listeledik, bir tanesinin üzerinde durduk. Güneşin Zaptı, oyunu 'bir prolog' ile açılıyor, biz de tüm oyunu tarayarak 'Bir...' ile başlayan cümleleri topladık ve 'Bir...'le başlayan uzun bir listeye karşılaştık. 1997'de yapılan Taldans'ın ilk çalışmalarından 'İçbükey' oyununun ritmik ve tekrarlara dayanan bir koreografisini bu metne uyguladık. Yani koreografideki matematiksel yazılımı, metin okumasına dönüştürdük, bu okuma biçimi bize kendiliğinden ritmi getirdi. Aşağıda olduğu gibi:

Bir
Bir
Bir
Bir
Birsafadan
dahatemiz
Birsifona
Birşey alır
Bir
Bir
Bir
Bir
Birazdan
Bir
Biricik
Birbuharlı
Bimefes aldı
Bimefes aldı
Bimefes aldı
Birazdan
Bir
Bir

Bir
Bir
Bir
Bir
Biryasam
nesiradı
Birşey alır
Birsifona
Bir
Bir
Bir
Bir
Bir
Bir
Biricik
Birazdan
Birbuharlı
Bimefes aldı
Bimefes aldı
Birbuharlı
Birazdan
Bir
Bir

Daha uzun olan bu listeyi oluşturduktan sonra, bu kelimelerin hareket karşılıklarını aradık. Bütün sürece bakarsak koreografideki yazılımı metni yeniden oluşturmak için kullandık, yani hareketten metne, üretilmiş yeni metinden tekrar harekete, koreografiye geçişi çalıştık.

F.S.: Bu proje üzerine yaklaşık bir buçuk yıldır araştırma yapılıyor. Projede değişen, dönüşen süreçten bahsedebilir misin?

M.K.: Öncelikle metnin tümünü nasıl ele alırız diye düşündük ve ilk denemelerde oyunu üç bölümde ele alıp sahne sahne oynamayı çalıştık, ama niyetimiz bir tiyatro veya bir opera sahnelemek değildi, ilk denemelerde ortaya çıkan sonuçta, metnin bir sahne uyarlamasını yapmak istemediğimizi keşfettik. Oyundan hareketle yarattığımız ritmik metin, bize bir okuma imkânı sunmuştu. Bu ritmik yapıyı Türk geleneksel ritimleriyle de buluşturmayı denedik, bunun için beden perküsyonu ve "usül"ler çalıştık, tamamını kullanamasa da iyi bir deneyim oldu. Çalışma sürecinin başında kullandığımız seneografiden ve Eskişehir Şehir Tiyatroları'nın deposundan topladığımız kostümlerden vazgeçtik. Bütün bunlar hareketin ve bedenin önüne geçerek imgenin gücünü azaltıyordu; hareketi ve ifadeyi ortaya çıkarmak için kaldırdık, sadeleştirdik. Dile, ritme ve bedene odaklanan yeni bir dramaturji yaptık.

F.S.: "Güneşin Zaptı"nda kendi adına keşfettiğin, öğrendiğin deneyimler nedir?

M.K.: Proje, Taldans'ın yaptığı ve yazılı bir metne dayanan ilk projesi. Daha önceki projelerimizde, oyunlarımızda kullandığımız kısa metinleri koreografinin parçası olarak kendimiz yazıyorduk; kelimeler, sözcükler, hareket, beden, seneografi birlikte etkileşim içinde, aynı süreci kullanarak bir bütüne dönüşüyordu ve sadece o oyun üzerine konuşuyordu. Burada kendi dışımızda var olan bir metni okumanın değişik yollarını aradık. Dans/performans geçmişinden geldiğimiz için performatif okuma biçimlerini denedik. Bedenin uzantısı olan 'ses'i, 'söz'e dönüştürmeyi, kelimelerin ritimle ilişkisini çalıştık. Farklı söyleme biçimleri olarak; işaret dili, Fütürist dönemin sembollerinden yola çıkarak ürettiğimiz hareket dili, yeni deneyimlerdi benim için.

F.S.: Dans yolculuğunun sanırım 30. yılındasın, bu projede nasıl bir beden-hareket ilişkisi var?

M.K.: Taldans'ın ilk dönem işleri daha çok deneysel işlerdir. Tiyatro Araştırma Laboratuvarı'nda 'enerji dramaturjisi' tanımını kullanarak yaptığımız işler, efor gerektiren, bedenin olanaklarını araştıran, bir hareket üzerinden bir durum yaratmaya çalışan, mekan ve hareket tasarımları, dolayısıyla mimar ve mühendis kökenden geldiğimizi gösteren çalışmalardır. Bu oyunda metni çalışırken, koreografi yazılımını örnek aldığımız "İçbükey" oyunu da 1997'de TAL stüdyosunda yazılmıştır. Oyun "yansıma" düşüncesi üzerinedir; iki beden duvara sürekli çarpar ve bir süre sonra yorulur, bozulur ve mekânla ilişkiler, durumlar ortaya çıkmaya başlar. "İçbükey" çalışması bedenden yola çıkarak yapılmıştır, beden bir bütündür ve ihtiyaç üzerine hareket eder. Güneşin Zaptı'nda ise bedenin kendi ihtiyacı değil, oyunun ihtiyaç duyduğu beden üzerine çalıştık, yine listeleme metodu ile fütürist dönemin sembol imgelerini topladık ve hareket olarak ürettiğimiz kendi imgelerimizi de ilave ederek kendi dilimizi üretmeye çalıştık. Bu projede brüt bir beden kullanmak yerine, kendi içinde parçalanan, başka bir ses, hareket ve beden olmanın yollarını aradık.

F.S.: Bir sonraki proje nedir ?

M.K.: Bir sonraki projemiz, Fransız bir koreograf olan Julie Nioche ile ortaklık içerisinde

yaptığımız "Ritual for a Sensitive Geography / Duyarlı Bir Coğrafyanın Ritüelleri". Bir araya gelme, kolektif hareket etme ritüelleri üzerine bir çalışma olacak. İzleyicinin de oyuna dâhil olacağı projenin ilk sunumu Haziran 2018'de Paris'de yapılacak.

* *Taldans tarafından sahnelenen Güneşin Zaptı'nın koreograf ve oyuncular*

Oyun Hakkında

Güneşin Zaptı

Çalışmalarını beden, ses ve ritim ilişkisi üzerine yoğunlaştıran çağdaş dans ikilisi **Taldans**, bu performansta ilk Rus fütürist operası **Güneşin Zaptı**'nı festival seyircisiyle buluşturuyor. **Mustafa Kaplan** ve **Filiz Sızanlı**, *Aleksey Kruçenih*'in **Güneşin Zaptı** metnindeki imge ve sözcükleri; sessel malzemeyi öne çıkaran koreografi bir yazılımla ele alıyor. İmkânsızlığın içinde dahi her şeyin mümkün olduğunu hayal eden **Güneşin Zaptı**, sahnede dili ve hareketi özgürleştirirken, taze bir dil ve yepyeni bir imla kılavuzu oluşturuyor. Performans **Taldans** ile **Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları**'nın ortak yapımcılığında gerçekleşiyor. **Güneşin Zaptı**, **25 Kasım Cumartesi saat 20.30** ve **26 Kasım Pazar saat 15.00**'da **Yunus Emre Kültür Merkezi Müşfik Kenter Sahnesi**'nde seyirciyle buluşacak.

Ayrıntılı bilgi için: <http://tiyatro.iksv.org/tr/program/506>

[Oyunun prova görüntüleri için tıklayın](#)

[Oyunun görselleri için tıklayın](#)

<http://m.t24.com.tr/yazarlar/21-tiyatro-festivali/taldans-soruyor-taldans-cevapliyor-gunesin-zapti,18485>